

La nit més oblidada...

Josep Tharrats va escriure un sonet amb aquest títol: «Sobre el cor de Girona cau la nit». La nit és, a Girona, un tema literari inesgotable. Durant el primer quart de segle, la ciutat es va poblar de noctàmbuls lletraferits i quasi tots van traslladar a la seva obra la vivència personal de la nit gironina. Ruyra la transfigurà en una narració, Palol l'explicà a les memòries i l'evocà en un poema, Bertrana la féu reviuire en dues novel·les i un drama, Badia en parlà en alguns poemes, Montsalvatge en una narració, Sagarra en una novel·la i un poema, Rahola en un llibre, D'Ors en una glossa, Garcés en uns versos, Pla en vers i en prosa, Tharrats en uns quants sonets. La literatura sobre la Girona nocturna arriba fins als nostres dies amb els poemes d'Espriu i de Perucho i amb alguns relats de Jordi Arbonés.

La nit literària gironina més oblidada és, sens dubte, la de Víctor Català. Pertany a la seva novel·la *Un film*, publicada inicialment a fragments a la revista *Catalana* amb el títol «3.000 metres», del 7 d'abril de 1918 al 30 de juny de 1921. La novel·la fou editada després per Llibreria Catalònia, l'any 1926. Si *Solitud* havia estat rebuda amb entusiasme, *Un film* no va agradar ningú. El biògraf de l'autora, Josep Miracle, diu que va ser «una ensopegada lamentable» en la seva trajectòria, i l'hostilitat dels crítics de l'època la van convertir en una obra maleïda, que ni tan sols figura a les *Obres completes*, editades per Selecta l'any 1951. Reeditada l'any 1985 per Edicions 62, fou reivindicada per Maria Aurèlia Capmany des del «Quadern» de *El País*.

L'acció d'*Un film* comença a l'Hospici de Girona, on viu el protagonista, Nonat Ventura. Aquest adolescent vaga una nit per la ciutat: una ciutat tènica descrita per Caterina Albert sota el signe del decadentisme imperant:

«La ciutat, de primer encara animada i remorosa, s'anà aquietant ràpidament, fins a semblar, en son conjunt, amortallada. Sols en qualque indret cèntric, una clapa de claror artificial, el pas retrunyidor d'un cotxe d'estació, l'entra-i-surt de la gent a la porta d'un cafè, li donaven esmes de vida. Pels carrers estrets, de cases altes i brunes, semblava no circula l'aire; s'hi sentien, suspeses entre terra i cel, capes de fredors encantades, de caverna; i les pedres de les parets i els còdols o les llambordes del

sòl tenien humitats espesses, apelagoses, com suors d'agonia comatosa. De tant en tant, alterada la verticalitat com per virtut d'un ignot cataclisme, semblaven desplomar-se les parets de banda i banda, ajuntant-se per damunt del noctàmbul i empresonant-lo en una foradada llarga i baixa, en la qual l'alè s'encongia i els passos ressonaven amb perfídies de denúncia... Eren els porxos d'una plaça, aguantant amb les seves arcades, resistents com espatlles d'Atlant, la pesantor farcida dels edificis... I després, emergint de la massa estesa, la silueta, gràcil i ferma alhora, del campanar de Sant Feliu, posava una ditada d'ombra condensada sobre l'ombra translúcida del cel... I després, encara, l'arcada d'un pont, reinflant-se sobre el nivell del sòl, encamallava el riu, guaitant les aigües escasses i llotoses llicar confusament per sota seu, amb sorruda quieta de vagabund misèrrim, encaixonades entre construccions vulgars, ordinàries, que sistemàticament se li giren d'esquena, ensenyant-li totes ses lletgeses...»

El text, més llarg, hauria de tenir un lloc d'honor en una possible antologia sobre les nits literàries gironines.

Caterina Albert
(1873-1966),
en un dibuix
d'Enric Marquès